

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-51](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-51)

УДК 330

КАМІНСЬКИЙ Андрій

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЧИНЧИК Анатолій

Київський національний університет будівництва і архітектури

<https://orcid.org/0000-0003-4017-4753>

ГОЛУБКА Степан

ВНЗ «Національна академія управління»

<https://orcid.org/0000-0002-3702-073X>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КЛАСИФІКАЦІЇ ПОКАЗНИКІВ З ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

На основі теоретичного аналізу основних підходів до дослідження системи класифікації запропоновано новий підхід до групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки для їх оцінювання. Здійснено групування показників ризику вчинення кримінальних правопорушень, виходячи з трьох складових: загроза, вразливість та соціально-економічні наслідки заподіяні відповідною загрозою.

Визначено окремі показники ефективності та наслідкові показники для оцінки інституційної спроможності і відповідності сприйняття експертним середовищем відповідного державного органу рівня загрози.

Аргументовано, що оцінка вразливостей є одним з маркерів для упередження, виявлення, швидкого реагування та усунення потенційних загроз, з метою забезпечення безпеки національної економіки.

Доведено, що показник ефективності є окремим показником, який застосовується для визначення вразливих зон ризику інституції (орган державної влади), що формуються за рахунок низької ефективності виконання цією інституцією відповідних функцій та сприяє оцінюванню її інституційної спроможності.

Висвітлено роль та місце наслідкових показників у визначенні відповідності якісної та кількісної оцінок рівня загрози. Обґрунтовано роль та принципи їх застосування при здійсненні оцінювання ризику вчинення кримінального правопорушення з визначенням його рівня.

Ключові слова: національна економіка, загрози, ризики, ризик вчинення кримінального правопорушення, групування показників ризику, кількісні показники вразливостей, якісні показники вразливостей, економічна безпека.

KAMINSKYI Andrii

Taras Shevchenko National University of Kyiv

CHYNCHYK Anatolii

Kyiv National University of Construction and Architecture

HOLUBKA Stepan

Higher Educational Institution "National Academy of Management"

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF CLASSIFICATION OF INDICATORS FOR RISK ASSESSMENT IN THE NATIONAL ECONOMY FUNCTIONING

Based on a comprehensive theoretical analysis of prevailing approaches to the study and structuring of classification systems, this paper proposes a novel methodology for the systematic grouping and evaluation of indicators related to the risk of committing criminal offenses in the economic sector. The proposed classification framework centers on three core dimensions: the nature and magnitude of the threat, the vulnerability of institutions and systems to such threats, and the socio-economic consequences arising from potential or actualized threats. This tripartite structure provides a holistic foundation for risk identification and assessment within the national economy.

The study delineates distinct categories of performance indicators and consequential metrics to evaluate institutional capacity, with particular attention to how the expert community perceives the threat levels associated with relevant state institutions. These indicators serve to benchmark the efficiency and reliability of governmental bodies in executing their mandated functions.

Special emphasis is placed on the evaluation of vulnerabilities as a critical element in the proactive management of risks. This includes the early identification, detection, and rapid mitigation of threats that could compromise the economic security of the state. Vulnerabilities, in this context, are interpreted as both structural and procedural weaknesses that may be exploited in criminal activity.

Furthermore, performance indicators are not only utilized for performance appraisal but also serve as diagnostic tools for uncovering risk-prone institutional areas caused by low-functioning capacities. Consequential indicators, on the other hand, are pivotal in aligning qualitative insights with quantitative assessments to provide a comprehensive view of threat intensity and potential impact.

Overall, the study substantiates the theoretical and practical value of using structured, multidimensional indicators for the accurate assessment of economic crime risk levels and offers a robust framework for enhancing institutional resilience and national economic security.

Keywords: national economy, threats, risks, risk of committing a criminal offense, risk indicator grouping, quantitative vulnerability indicators, qualitative vulnerability indicators, economic security.

Стаття надійшла до редакції / Received 15.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 08.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Процеси глобалізації, виклики та загрози у світогосподарській системі, а також повномасштабне вторгнення РФ в Україну актуалізували безпекові та стабілізаційні детермінанти розвитку національної економіки. Разом з тим, поглибили специфікацію управлінських підходів і потребу захисту економічних інтересів держави та своєчасне виявлення ризиків економічній безпеці, правопорушень у в бюджетній, податковій, митній та інших сферах.

Актуальність даного дослідження обумовлена, з одного боку, відсутністю однозначного алгоритму та моделі оцінки ризиків у сфері економіки, а з іншого – необхідністю пошуку концепту щодо класифікації, як групування (за деякими критеріями) [1] показників з оцінювання ризиків економічної безпеки, а також створення Методики оцінювання ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері національної економіки.

Аналіз аспектів різних методик щодо управління ризиками показав не тільки відсутність однозначного алгоритму оцінки ризиків загалом, але й потребу врахування ризику вчинення кримінальних правопорушень в сфері національної економіки, його оцінювання, заснованого не лише на експертних знаннях.

Власне висвітлення проблематики забезпечення безпеки у сфері економіки держави з позиції врахування та оцінювання ризиків вчинення кримінальних правопорушень в сфері фінансово-господарської діяльності набуває все більшої актуальності і потребує створення методологічної основи дослідження, а також групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки для їх оцінювання. Дослідження у цій царині має високе практичне значення і потребує розроблення та висвітлення детального концепту групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки для їх оцінювання, що задає новий вектор у дослідженні системи національної безпеки. Саме необхідність обґрунтування концепту групування показників оцінювання ризиків обумовлює актуальність даного дослідження.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Публікація розвиває напрацювання українських та зарубіжних авторів, присвячених питанням безпеки (Л. Акімова [2], З. Варналій[3], О. Власюк[4,5], В. Гесць[6], Я. Жаліло[7], М. Єрмошенко[8]), впливу викликів на економіку (М. Галіч [9], К. Тарасова [10]), ризик-менеджменту у різних сферах господарювання[11] (В. Кентон[12]), Камілло М. [13], [14], проактивних заходів та запобігання фактичному виникненню ризикових подій та управління ризиками (К. Дідріх [15], В. Вітлінський[16, 17] та ін.

Проте у цих наукових працях не приділено достатньої уваги проблемам класифікації загроз та групуванню показників ризику у сфері національної економічної безпеки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є обґрунтування та аналіз концепту групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки для їх оцінювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Серед основних аналітичних методів дослідження у сфері господарської діяльності та оброблення економічної інформації вагоме місце посідає метод класифікації, групування, який є не тільки «важливим інструментом для раціонального прийняття управлінських рішень» [18], але й надає «змогу вивчити взаємозв'язок між показниками, краще зрозуміти суть досліджуваних явищ, систематизувати матеріали аналізу, виділити головне, характерне та типове» [18].

Доцільно зауважити, що у процесі дослідження причин та чинників, які можуть призвести до виникнення ризиків, групування є важливим інструментом для аналізу ризику у сфері національної економіки, так як дозволяє детально проаналізувати їхні особливості, взаємозв'язки та вплив на економічну безпеку держави. Очевидно, з одного боку, це пов'язано зі зростаючим спектром сценаріїв ризику, які швидко розвиваються, «стаючи дедалі складнішими через зростаючу взаємозалежність різних галузей та процесів» [19], а з іншого боку – розумінням того, що «визначення впливу взаємозв'язку між різними ризиками є головним пріоритетом для менеджерів ризиків» [19]. Разом з тим, однією з нових парадигм сучасного менеджменту є ризик – орієнтоване управління, сутність якого «полягає в безпосередньому врахуванні ризиків на всіх стадіях управління» [20] і не тільки на мікро, але й макрорівні.

З концептуальної точки зору, пропонується нами логіка групування полягає у характеристиці та класифікації ризику, визначенні якісних показників вчинення кримінальних правопорушень, а також їх відповідностей кількісним, та потребує вирішення завдання групування цих показників на ті, що відображають: по-перше, загрозу національній економічній безпеці; по-друге, вразливості; по-третє, вказують на соціально-економічні наслідки, які заподіює така загроза.

Окремими показниками, які застосовуються для оцінки інституційної спроможності та відповідності сприйняття її експертним середовищем рівня загрози є показники ефективності та наслідкові показники.

Загалом, у відповідності до чинного законодавства, стаття 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» «загрози національній безпеці - наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєвоважливим національним інтересам України» [21].

Натомість, з-поміж особливостей визначення загрози економічній безпеці, погоджуємося з думкою про те, що: з одного боку, «загрозами економічної безпеки є явища і процеси, що впливають негативно на господарство країни» [22], а з іншого боку, що «постійне відстеження і визначення основних загроз економічній безпеці значно полегшує її підтримання на належному рівні, а також дає можливість своєчасно розробляти і здійснювати практичні заходи щодо зниження негативного впливу загроз чи їх повної ліквідації» [22].

Водночас, враховуючи, що загроза вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки являє собою подію, дію або чинник, які можуть завдати шкоди або створити небезпеку, на нашу думку, доцільним є визначення показника загрози, як кількісного вираження проявів явища, що формує ризик вчинення кримінального правопорушення у сфері економіки.

Прикладом кількісного показника загрози може бути кількість порушень певного положення нормативно-правового акту платником або сукупність таких положень за видом податку, збору (обов'язкового платежу), а якісного – відповідне сприйняття рівня загрози експертним середовищем державної інституції.

Варто відзначити, показником загрози може бути якісний показник концентрації явища, яке формує ризик вчинення кримінального правопорушення, та відповідно коефіцієнт кількісного показника, що характеризує кількість виявлених уповноваженою інституцією порушень певного положення акту нормативно-правового регулювання до кількості залучених суб'єктів[23]. Відзначимо, що загальні кількісні показники повинні враховувати результати фінансово-господарської діяльності та виконання зобов'язань лише залучених суб'єктів (платників певного виду податку; суб'єктів господарювання, які здійснюють легальну діяльність за досліджуваням напрямом тощо) – тобто тих суб'єктів, що повинні виконувати певне положення нормативно-правового акту (наприклад: щодо виконання ліцензійних умов, порядку нарахування та сплати певного виду податку тощо), порушення якого спричиняє появу явища, що у подальшому формує ризик вчинення кримінального правопорушення[24].

Такий показник вказує на поширеність певного явища серед залучених суб'єктів, що впливає на показники вразливості уповноваженої інституції та спричиняє наслідки.

При цьому доцільно зауважити, що «для ефективної мінімізації або усунення ризиків вчинення кримінальних правопорушень важливим є використання комплексного підходу до здійснення відповідних заходів, який включає залучення кожного уповноваженого державного органу, наділеного повноваженнями щодо виконання певної контрольною, регуляторної та правоохоронної функції» [25].

На основі проведеного аналізу запропоновано типологію групи показників вразливості, які (у даному випадку) відображають здатність системи державного управління, зокрема контролю / регулювання та правоохоронної діяльності, бути чутливою до негативних впливів, а також виражають слабкі місця такої системи, що може бути використано для реалізації загрози.

Важливо звернути увагу, що ідентифікація та аналіз характеристики вразливості через оцінювання дозволяє зрозуміти стан безпеки та при необхідності приймати відповідні заходи для зменшення потенційних ризиків. Тобто, оцінка вразливості якраз допомагає не тільки зрозуміти потенційні ризики та можливості, пов'язані з небезпекою, але й визначає «чи є система сприйнятливою до будь-яких відомих уразливостей, признає рівні серйозності цих уразливостей і рекомендує виправлення або пом'якшення, якщо і коли це необхідно» [26].

Оцінка вразливостей сприяє мінімізації ризику, надає можливість проактивно виявити слабкі місця для упередження потенційних загроз економічній безпеці та прийняття необхідних заходів для виявлення, швидкого реагування та усунення вразливостей до того, як вони набудуть критичного/незворотного процесу.

У такому разі, показники вразливості допомагають дослідити рівень стійкості інституціональної спроможності системи державного управління до негативних впливів, які спричиняє ризик вчинення кримінального правопорушення або явища, що його формує.

При такому підході, важливим аспектом при групуванні показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері національної економіки є дослідження чинників інституціональної спроможності, які впливають на стійкість системи державного управління, зокрема щодо:

- інституційного забезпечення (нормативно-правове забезпечення контролю за явищем);
- усвідомлення ризиків (оцінка рівня загрози);
- інституціональної спроможності (виконання основних функцій);
- ефективності заходів (очікувана результативність);
- інституціональної взаємодії (координація органів державної влади);
- взаємодії з суб'єктами контролю/регулювання (взаємозв'язок з суб'єктами господарювання);
- впливу злочинних угруповань на явище (оцінка небезпеки);
- технічного забезпечення виконання функцій (оцінка забезпеченості технічними та технологічними ресурсами);

- кадрового потенціалу (навички, досвід, мотивації та відповідність вимогам посад);
- забезпечення фінансовими ресурсами (достатність коштів для виконання функцій);
- досвіду та розуміння негативних наслідків (усвідомлення негативного впливу явища та вміння оцінити можливі негативні наслідки);
- соціального сприйняття явища (оцінювання ролі та впливу явища в соціальному контексті).

Аналізуючи різні підходи до визначення інституційної спроможності, погоджуємося із думкою, що «інституційна спроможність державних органів влади – це їх здатність у межах, визначених законодавством, розробляти та впроваджувати заходи регулюючого впливу на систему відносин, що формуються у сфері, за ним закріплених, досягаючи при цьому встановлених показників економічної та соціальної ефективності» [27]. Таким чином, узагальнююче розуміння інституційної спроможності трактується як здатність «інституції виконувати свої функції через забезпечення належного рівня процесів, організації та ресурсів відповідної інституції» [28] та відповідає інтерпретації інституційної спроможності Європейській Комісії, яка «пов'язує питання інституційної спроможності із двома напрямками: фокус на окремих індивідах, що включає розвиток навичок і компетенцій на всіх рівнях органів публічної адміністрації, та фокус на інституціях, що включає: процеси (правила, процедури, засоби, інструменти, методи), організацію (структуру, функції) і ресурси (інформаційні, технічні, кадрові)» [28]. Тобто, «інституціональна спроможність виступає не лише атрибутом інституту, але і певного роду критерієм для зовнішнього та внутрішнього оцінювання політичної системи в цілому» [29].

Доцільно зауважити, що серед чинників, що впливають на стійкість системи державного управління та зумовлюють формування ризику є вразливості. Оцінювання ризику з врахуванням вразливостей інституціональної системи, як чинників оцінювання, дозволяє збільшити ефективність прийняття управлінських рішень за рахунок їх кількісної оцінки.

Тому дослідження кількісних показників вразливостей є надзвичайно важливим аспектом при групуванні показників ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері національної економіки.

Зі свого боку, прикладами кількісних показників вразливостей можуть бути, зокрема: кількість проведених відповідно до функцій контрольних заходів / вжитих заходів регуляторного впливу певного положення акту нормативно-правового регулювання; сума фонду оплати праці співробітників, що реалізують контрольну / регулятивну функцію інституції, пов'язану з певним положенням акту нормативно-правового регулювання; кількість кримінальних проваджень, що пов'язані з порушенням певного положення нормативно-правового акту, які водночас мають кваліфікацію за статтями 27 та/або 28 Кримінального кодексу України [30] до кількості залучених суб'єктів; кількість кримінальних проваджень, пов'язаних з порушенням певного положення нормативно-правового акту, де суб'єктом злочину є службова особа інституції, яка перебуває у кластері відповідного ризику вчинення кримінального правопорушення тощо.

У контексті сказаного доцільно зауважити, що кожному ризику вчинення кримінального правопорушення у сфері економічної безпеки держави відповідає певний кластер державних органів, що характеризує повний цикл роботи з таким ризиком на кожному етапі його формування, та є частиною загального механізму державного управління. У свою чергу, кластер ризику вчинення кримінального правопорушення – це сукупність державних інституцій, що відповідно до функцій, передбачених механізмом державного управління, уповноважені контролювати/регулювати/запобігати/протидіяти явищу, яке спричиняє формування ризику вчинення кримінального правопорушення, та такому ризику [25].

На наш погляд, концептуальна основа групування кількісних показників вразливостей безпосередньо пов'язана з їх якісною оцінкою, що відображає сприйняття рівня визначених вразливостей експертним середовищем інституції та надає змогу з'ясувати вагу кожного з них.

Таким чином, показниками вразливості, на нашу думку, можуть бути якісні показники результативності виконання контрольної / регулятивної / правоохоронної функцій; пріоритетності роботи з явищем, що формує ризик вчинення кримінального правопорушення; пріоритетності роботи з ризиком вчинення кримінального правопорушення; криміналізації ризику; створення стійких та організованих протиправних зв'язків / угруповань; корупційних проявів, пов'язаних із впливом ризику, а також коефіцієнтів кількісних показників, що їм відповідають. Такі показники характеризують виконання інституціями, зокрема правоохоронними органами, своїх функцій щодо роботи з ризиком вчинення кримінального правопорушення або явищем, що його формує.

Наступною групою показників, які відображають, у даному випадку, соціально-економічний ефект від виконання системою державного управління, зокрема контролю та правоохоронною системою своїх функцій, є наслідкові показники. Вони виступають ключовими індикаторами для вимірювання та оцінки конкретних результатів діяльності державної інституції, а також допомагають зрозуміти наскільки дієво досягаються стратегічні цілі та завдання. Тобто, допомагають оцінити ефективність діяльності державної інституції та досягнення нею стратегічних цілей та завдань, визначення пріоритетів і ухвалення рішень.

У даному випадку, такі показники дозволяють зрозуміти наслідки вжитих системою державного управління заходів, їх вплив на національний соціально-економічний розвиток та економічну безпеку держави і можуть використовуватися при дослідженні соціального сприйняття ризику вчинення кримінального правопорушення або явища, що його формує.

Наслідкові показники вказують на тенденцію впливу ризику вчинення кримінального правопорушення або явища що його формує, на національне соціально-економічне середовище та можуть погіршувати або покращувати сприйняття експертним середовищем інституції їх оцінки рівня загроз та вразливостей.

Скажімо, якщо рівень загрози ухилення від сплати податку на прибуток підприємств є сталим при позитивній динаміці його добровільного декларування та сплати платниками, то сприйняття експертним середовищем інституції рівня такої загрози може бути нижчим ніж оцінка кількісного його вираження. Й навпаки, якщо динаміка є негативною – сприйняття рівня загрози може бути вищим.

У даному випадку, якісні наслідкові показники відображають сприйняття експертним середовищем інституції наслідків впливу її діяльності на національну соціально-економічну та економіко-безпекову складову. Тому, на нашу думку, ними можуть бути показники, які характеризують вплив явища на пов'язані з ним соціально-економічні показники.

Відповідно, кількісними наслідковими показниками можуть бути показники змін (динаміки) щодо: кількості залучених суб'єктів за останній звітний період до аналогічних показників попередніх звітних періодів; суми доходу залучених суб'єктів від зайняття діяльністю, пов'язаної з виконанням певного положення акту нормативно-правового регулювання, за останній звітний період до аналогічних показників попередніх звітних періодів; суми добровільного декларування та сплати, пов'язаної з виконанням певного положення акту нормативно-правового регулювання, за останній звітний період до аналогічних показників попередніх звітних періодів; кількості робочих місць, створених залученими суб'єктами за останній звітний період до аналогічних показників попередніх звітних періодів; суми нарахованого залученими суб'єктами доходу своїм працівникам за останній звітний період до аналогічних показників попередніх звітних періодів тощо. Такі показники вказують на вплив ризику вчинення кримінального правопорушення або явища, що його формує, на певні національні соціально-економічні процеси, пов'язані з ним, а також на їх динаміку.

Водночас, наслідки повинні мати конкретне числове вираження, зокрема грошове, щодо суми можливих збитків / шкоди, які заподіює визначена загроза. Тому, для визначення наслідків враховується вся сума ймовірних невідшкодованих збитків / шкоди за ідентифікованими загрозами ризику вчинення кримінального правопорушення та явища порушення певного положення нормативно-правового акту, пов'язаних із виконанням контрольної/регулюючої та правоохоронної функцій.

Приміром, для визначення наслідку за загрозою приховування реального обсягу проведених господарських операцій з постачання товарів, робіт, послуг платниками податку на додану вартість ризику вчинення кримінального правопорушення щодо ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) береться сума доданків суми невідшкодованих збитків за цією загрозою за попередній звітний період (рік), яка виявлена контролюючим органом (інституцією) – Державною податковою службою України, та суми невідшкодованих збитків у кримінальних провадженнях за цією ж загрозою за визначений період, які ідентифіковані правоохоронним органом самостійно.

Окремим показником оцінки ризику вчинення кримінального правопорушення або явища, що його формує, є показник ефективності виконання контрольної / регулятивної / правоохоронної функції.

Загалом, прикладом сутності ефективності у системі управління є Національний стандарт України[31], в якому ефективність визначається як співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами. Натомість ефективність в процесі оцінювання ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки має окремі специфічні відмінності.

У контексті досліджуваної тематики, за допомогою показника ефективності здійснюється вимірювання ефективності виконання функцій інституцією щодо роботи з ризиком вчинення кримінального правопорушення, або явищем, що його формує.

Враховуючи, що (у даному випадку) під ефективністю розуміється ступінь досягнення поставлених перед інституцією цілей із реалізації повноважень відповідно до функцій інституції, її кількісними показниками можуть бути: кількість узгоджених (за результатами оскарження або без нього) прийнятих уповноваженою інституцією рішень щодо притягнення до відповідальності залученого суб'єкта (за результатами проведених контрольних заходів / вжитих заходів регулятивного впливу певного положення акту нормативно-правового регулювання) до кількості прийнятих уповноваженою інституцією рішень щодо притягнення до відповідальності залученого суб'єкта (за результатами проведених контрольних заходів / вжитих заходів регулятивного впливу певного положення акту нормативно-правового регулювання); кількість притягнутих до кримінальної відповідальності осіб, пов'язаних із порушенням певного положення акту нормативно-правового регулювання, до кількості залучених суб'єктів (або до кількості підозрюваних осіб за такими кримінальними провадженнями). Водночас, якісні показники ефективності виконання контрольної / регулятивної / правоохоронної функції відображають сприйняття експертним середовищем відповідних інституції ступеня таких досягнень.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Результати проведеного дослідження щодо групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення дали змогу визначити принципи розподілення кількісних показників на показники загроз, вразливостей, ефективності та наслідків.

Враховуючи проведене групування показників ризику вчинення кримінального правопорушення слід зазначити, що їх використання при проведенні оцінювання надає змогу виявити невідповідність між якісною і кількісною оцінками.

Така невідповідність може призвести до неповного сприйняття експертним середовищем інституції дійсного рівня загрози. Разом з тим, ідентифікація рівня загрози сприяє підвищенню ефективності прийняття інституцією управлінських рішень з метою мінімізації негативних соціально-економічних наслідків.

Література

1. Метод класифікації. <https://metodologiasapiens.com/uk/metodos/mas-informacion-metodo-clasificadorio/>
2. Акімова Л. М. Становлення системи економічної безпеки держави в Україні: сутність, рівні, складники / Л. М. Акімова // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2018. – Вип. 1(19). – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/index.html)
3. Варналій З.С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: [монографія] / З.С.Варналій, Д.Д. Буркальцева, О.С. Саєнко. - К.: Знання України, 2011. - 299 с.
4. Власюк О.С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія / О. С. Власюк. — К.: НІСД, 2014. — 432 с.
5. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48с.
6. Концепція економічної безпеки України / [В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк та ін.]. - К.: Логос, 1999.- 56 с.
7. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації // Стратегія нац. безпеки України в контексті досвіду світової спільноти.– К.: Сатсанга, 2001.– 224 с.
8. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. -К., 2001. - 309 с.
9. Галіч М. Теоретичні засади ризику та ризик-менеджменту / М. Галіч, А. Михайлов // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2015. – № 12. – С. 61–71.
10. Тарасова К. І. Класифікація ризиків в економічній теорії / К. І. Тарасова // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. – 2012. – № 1(153). – С. 102–115.
11. Navigating the complexities of risk in international trade. URL: https://www.lloydslistintelligence.com/risk-evaluation?kw=regulatory-compliance-risk-management-broad&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=novi---lloyds-list-intelligence---risk-evaluation---broad&utm_term=regulatory-compliance-risk-management&gad_source=1&gad_campaignid=22622616436&gbraid=0AAAAApzwJk7TYIgySeLfPrbfnba92ApB&gclid=EAIaIQobChMIInoq4tv3XjQMVM2qRBR220iVeEAMYASAAEgKj1vD_BwE
12. Kenton W. What Is Risk Management in Finance, and Why Is It Important? URL: <https://www.investopedia.com/terms/r/riskmanagement.asp>.
13. Camillo M. Cybersecurity: Risks and management of risks for global banks and financial institutions Received (in revised form): 11th December, 2016. <https://www.henrystewartpublications.com/sites/default/files/JRM10.2CybersecurityRisksandmanagementofrisksforglobalbanksandfinancialinstitutions.pdf>
14. Cyber risk management: Safeguarding your business in the digital age. <https://www.dataguard.com/en/cyber-security/risk-management/>. URL: <https://www.dataguard.com/en/cyber-security/risk-management/>
15. Diedrich K. Framework for Digitalized Proactive Supply Chain Risk Management. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/209318/1/hicl-2017-23-381.pdf>.
16. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія. Київ: КНЕУ, 2004. 480 с.
17. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. Київ: ТОВ «Борисфен-М», 1996. 26 с.
18. Юрченко М.Д., Терещук А.Д., Сметанюк О.А. Метод групування як аналітичний метод оброблення економічної інформації <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2021/paper/viewFile/11197/9687>.
19. Allianz Risk Pulse: Allianz Risk Barometer on Business Risks 2014. URL: <https://www.argusdelassurance.com/mediatheque/9/3/5/000023539.pdf>

20. Камінський А.Б. Моделювання фінансових ризиків. Монографія. – К: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 304 с.
21. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
22. Акімова Л. М. Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>
23. Чинчик А., Голубка С. Детермінанти якісної оцінки ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері національної економіки / А. Чинчик, С. Голубка // Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences 2025, № 2. С. 425-433.
24. Чинчик А., Голубка С. Концептуалізація кількісних показників оцінки ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки.
25. Чинчик А. А., Голубка С. М. Методологічний концепт дослідження ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері національної економіки / А. А. Чинчик, С. М. Голубка // Актуальні проблеми економіки, № 11. Том 2 (281/2), 2024. С. 66-79.
26. Інструменти оцінки вразливості та захисту інформаційних систем. <https://hackyourmom.com/servisy/soft/analiz-vrazlyvosti/>.
27. Куліш Л. Інституційна спроможність національних конкурентних відомств. [http://zt.knute.edu.ua/files/2019/06\(107\)/08.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2019/06(107)/08.pdf).
28. Рось О. Г. Поняття та сутність нормативно-правового забезпечення інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування. http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2019/19.pdf
29. Баштанник О.В. Інституціональна/інституційна спроможність інститутів політичної системи як аналітична категорія та функціональний аспект публічного управління. http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2023/15.pdf
30. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
31. Національний стандарт. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT). ДСТУ ISO 9000:2007. file:///C:/Users/s.holubka/Downloads/load_0-0-0-1128-20.pdf.

References

1. Metod klasyfikatsii. <https://metodologiasapiens.com/uk/metodos/mas-informacion-metodo-clasificatorio/>
2. Akimova L. M. Stanovlennia systemy ekonomichnoi bezpeky derzhavy v Ukraini: sutnist, rivni, skladnyky / L. M. Akimova // Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka. – 2018. – Issue 1(19). – Access: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/index.html)
3. Varnalii Z. S., Burkalitseva D. D., Saienko O. S. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priorytety zmitsnennia: monohrafiia. – K.: Znannia Ukrainy, 2011. – 299 p.
4. Vlasniuk O. S. Aktualni problemy finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh postkryzovoi transformatsii: monohrafiia. – K.: NISD, 2014. – 432 p.
5. Vlasniuk O. S. Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku / O. S. Vlasniuk; Nats. instytut problem mizhnar. bezpeky. – K., 2008. – 48 p.
6. Kontseptsii ekonomichnoi bezpeky Ukrainy / [V. M. Heiets, B. Ye. Kvasniuk et al.]. – K.: Lohos, 1999. – 56 p.
7. Zhalilo Ya. Stratehiia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy. Priorytety ta problemy implemetatsii. – K.: Satsanga, 2001. – 224 p.
8. Yermoshenko M. M. Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia. – K., 2001. – 309 p.
9. Halich M., Mykhailov A. Teoretychni zasady ryzyku ta ryzyk-menedzhmentu // Nauk. visnyk Odeskoho nats. ekon. un-tu. – 2015. – № 12. – P. 61–71.
10. Tarasova K. I. Klasyfikatsiia ryzykiv v ekonomichnii teorii // Nauk. visnyk Odeskoho derzhavnogo ekon. un-tu. – 2012. – № 1(153). – P. 102–115.
11. Navigating the complexities of risk in international trade. <https://www.lloydslistintelligence.com/risk-evaluation>
12. Kenton W. What Is Risk Management in Finance, and Why Is It Important? <https://www.investopedia.com/terms/r/riskmanagement.asp>
13. Camillo M. Cybersecurity: Risks and Management of Risks for Global Banks and Financial Institutions. <https://www.henrystewartpublications.com/sites/default/files/JRM10.2CybersecurityRisksandmanagementofrisksforglobalbanksandfinancialinstitutions.pdf>
14. Cyber risk management: Safeguarding your business in the digital age. <https://www.dataguard.com/en/cyber-security/risk-management>
15. Diedrich K. Framework for Digitalized Proactive Supply Chain Risk Management. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/209318/1/hicl-2017-23-381.pdf>
16. Vitlinsky V. V., Velykoivanenko H. I. Ryzykologiya v ekonomitsi ta pidpriemnytstvi: monohrafiia. – Kyiv: KNEU, 2004. – 480 p.
17. Vitlinsky V. V., Nakonechnyi S. I. Ryzyk u menedzhmenti. – Kyiv: TOV "Borysfen-M", 1996. – 26 p.
18. Yurchenko M. D., Tereshchuk A. D., Smetaniuk O. A. Metod hrupuvannia yak analitychnyi metod obrobky ekonomichnoi informatsii. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2021/paper/viewFile/11197/9687>
19. Allianz Risk Pulse: Allianz Risk Barometer on Business Risks 2014. <https://www.argusdelassurance.com/mediatheque/9/3/5/000023539.pdf>
20. Kaminskyi A. B. Modeliuvannia finansovykh ryzykiv. Monohrafiia. – K.: VPC "Kyivskyi universytet", 2006. – 304 p.
21. Zakon Ukrainy "Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy" vid 19 chervnia 2003 roku № 964-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
22. Akimova L. M. Sutnisna kharakterystyka osnovnykh zahroz v ekonomichnii bezpetsi derzhavy. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>

-
23. Chynchyk A., Holubka S. Determinanty yakisnoi otsinky ryzykiv vchynennia kryminalnykh pravoporushen u sferi natsionalnoi ekonomiky // *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025, № 2. P. 425–433.
 24. Chynchyk A., Holubka S. Kontseptualizatsiia kilkisnykh pokaznykiv otsinky ryzykiv vchynennia kryminalnykh pravoporushen u sferi ekonomiky.
 25. Chynchyk A. A., Holubka S. M. Metodolohichni kontsept doslidzhennia ryzykiv vchynennia kryminalnykh pravoporushen u sferi natsionalnoi ekonomiky // *Actual Problems of Economy*, № 11. Vol. 2 (281/2), 2024. P. 66–79.
 26. Instrumenty otsinky vrazlyvosti ta zakhystu informatsiinykh system. <https://hackyourmom.com/servisy/soft/analiz-vrazlyvosti/>
 27. Kulish L. Instytutsiina spromozhnist natsionalnykh konkurentnykh vidomstv. [http://zt.knute.edu.ua/files/2019/06\(107\)/08.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2019/06(107)/08.pdf)
 28. Ros O. H. Poniattia ta sutnist normatyvno-pravovoho zabezpechennia instytutsiinoi spromozhnosti predstavnytskykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2019/19.pdf
 29. Bashtannyk O. V. Instytutsionalna/institutsiina spromozhnist instytutiv politychnoi systemy yak analitychna katehoriia ta funktsionalnyi aspekt publichnoho upravlinnia. http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2023/15.pdf
 30. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
 31. Natsionalnyi standart. Systemy upravlinnia yakistiu. Osnovni polozhennia ta slovnyk terminiv (ISO 9000:2005, IDT). DSTU ISO 9000:2007.